

Guerra o revolució

ESCARNIT DURANT DECENNIS PELS NEOLIBERALS TANT COM PELS SOCIALISTES, MARX TORNA A SER REQUERIT PER COMPRENDRE UN MÓN ESQUEIXAT PER UNES DESIGUALTATS EN CREIXEMENT IMPARABLE.

GUILLEM FRONTERA

Branko Milanovic, economista serbi trasplantat als EUA, és investigador en cap del Banc Mundial i un reconegut especialista en l'estudi de les desigualtats a nivell global i en el si de cada Estat. Com a ciutadà de l'antiga Iugoslàvia i per la institució per a la qual treballa, hi podeu posar la mà al foc: no és un comunista radical. Però tampoc no és un estult ni un indocumentat. Si alguna cosa es filtra en aquest escrit atribuïble a un indocumentat, tingui per segur l'amable lector que la responsabilitat és exclusivament de qui signa aquestes retxes.

El senyor Milanovic acaba de publicar *Global Inequality. A New Approach for the Age of Globalization*, sobre el qual parla amb Álvaro Guzmán Bastida a *Diario Público*. Diu Milanovic que el segle XIX la majoria de les desigualtats emergien dins de cada país, i aquesta observació dona peu a l'entrevistador: "Aquest és el motiu pel qual apunta que Marx s'està tornant cada vegada més rellevant?". Sí, diu l'entrevistat, "les diferències dins de cada país eren crucials, i es podia albirar un interès comú, un front comú entre tots els pobres, tant si eren argentins com francesos o indis". Cert, Marx és cada dia més rellevant, el seu mètode d'anàlisi de la realitat s'ha reactivat i ja no fa vergonya reivindicar-lo, ni que sigui en alguns dels seus parers. El renaixement de Marx, però, ens agafa sense marxistes homologats.

Aquí, el comunisme es va reduir al pur testimoniatge per l'èxode de la militància cap a opcions més flexibles i, sobretot, que oferien més possibilitats de lluitar per al conjunt de la societat i per al profit personal. El salt de militants comunistes es va fer directament cap a partits del centre –aquesta ubicació tan bellugadissa–, tot i que alguns provaren sort al PSOE. Els comunistes encara més a l'es-

querra dels partits comunistes, també se saltaren els seus veïnats i atterraren en territori socialista, on col·laboraren en la tasca de minar els partits comunistes clàssics. L'èxode va ser tan copios que no tots els peregrins obtingueren premi. Tinc a la memòria el cas d'un conegut, vell militant del PSUC, que es va passar al PSC enquimerat en un càrrec que creia fet a mida per a les seves aptituds. Li digueren que hauria d'esperar un temps prudencial: tan prudencial que, cansat d'esperar, lliurà l'ànima a Déu amb la sensació que s'havia equivocat. L'humor, que ajuda tant a viure com a morir, l'assistí els darrers dies: "I mira que la primera cosa que em va entrar al cap de les lliçons d'història fou aquell episodi que acabava amb allò de *Roma no paga a traïdores*".

Si fa mal de jutjar els comportaments humans per la complexitat de les raons que els congrien, les dificultats disminueixen quan aquests comportaments generen escrits que els expliquen –o ho pretenen. Les explicacions de les desercions constituïrien un volum que certificaria la pervivència de la tradició cristiana a les consciències: la noció de pecat i el sentiment de culpa han estat sempre presents als cerimonials de l'autocrítica de marxista avior. (Els *curtillos de cristiandad*, nascuts a Mallorca i expandits arreu del món en forma de croada incruenta, assolien el punt culminant del psicodrama a la confessió pública del assistent: una forma d'autocrítica tan anguniosa com qualsevol altra.) Durant aquests tres darrers decennis –fins i tot un poc més– hem assistit a tota casta d'autoincriminacions pel fet d'"haver estat" comunista. El denominador més comú d'aquests flagells en pròpia carn sol remetre a la preponderància dels partits comunistes en la lluita contra el franquisme: així, un antifranquista, o se sumava al partit comunista local o havia de carregar la mala consciència per la seva covardia. És una explicació que de vegades resulta convincent. D'altres vegades, l'hauréu sentida en boca d'alguns individus que, en democràcia, han adoptat hàbits tan autoritaris que no l'haurien fet estrany a la política franquista.

Sigui com sigui, que ja és ésser, els comunistes nostàlgics ara poden recuperar alguna de les esperances abandonades a les portes de la Transició. Marx és cada dia més rellevant, els pàries del món poden somiar un front comú. Atenció, però, perquè un escenari semblant va menar a la Primera Guerra Mundial –segons Milanovic.

Escriptor, guionista i crític d'art